

פברואר 2024

נשים בתנועה האורגנית, פיתוח שוק, והאורגני שמעבר לפיקוח

דוח ביקור ב-BIOFACH: האירוע האורגני השנתי בנירנברג, גרמניה

כמדי שנה יצאה משלחת של טוב השדה לתערוכת ביופאח BIOFACH, האירוע האורגני העולמי והמפגש המרכזי לכל העוסקים בתחום האורגני. בכנס נכחו דנה יוסקוביץ' מנכ"לית הארגון, טלי ברנר רכזת תחום תעשייה, ואיילה נוי מאיר מריש לקיש, חקלאית ויצרנית שמן זית ומומחית בתחום, וחברת ארגון טוב השדה.

על האירוע

לביופאח מגיעים מדי שנה חקלאים, חוקרים, קובעי מדיניות, רגולטורים, גופי אישור ופיקוח מכל העולם, חוקרים, אנשי מדע, סוחרים, תעשייני מזון וקוסמטיקה ועוד. ביופאח נערך לראשונה ב-1990, ומאז 1999 מתקיים מדי שנה בנירנברג, גרמניה. באירוע מתקיימים במקביל תערוכה וכנס, כשהתערוכה מתחלקת למזון כחלק העיקרי ולקוסמטיקה כחלק משני, ובה השתתפו השנה 2,550 מציגים מ-94 מדינות.

בכנס המתקיים במקביל לתערוכה היו השנה 171 הרצאות ופאנלים הדנים בנושאים שונים מהעולם האורגני: מדיניות ורגולציה, פיתוחים וחדשנות, סקירה של המתרחש ברחבי העולם, הגדלת האימפקט הסביבתי והחברתי, סיפורים מעוררי השראה ועוד. הנושא השנתי של הכנס היה **מנהיגות נשית בתנועה האורגנית**, ונכחו בו כ-8,000 מאזינים לתכנים השונים.

הרצאה בכנס

השנה השתתפנו בכנס והעברנו הרצאה בנושא **מנהיגות נשית בתנועה האורגנית בישראל** לזכרה של מאיה בן דוד ז"ל, חקלאית ויזמת אורגנית שהייתה הבעלים של 'מורינגה ישראל' ונרצחה במתקפה של השביעי באוקטובר. לפני הכנס נסענו לחוות המורינגה בכפר חיים בכדי לפגוש את בעלה של מאיה ז"ל, צפריר בן דוד, ואת אודי גרוס, שמלבד היותו הבעלים של העסק האורגני "הנבטים של אודי" היה חבר של מאיה ולאחר הירצחה לקח על עצמו את ניהול העסק יחד עם צפריר וחברים נוספים.

דנה סיפרה על בניית הארגון המתחדש שלנו והציגה קווים מנחים בפעילותה על ידי הצגת פרויקטים שונים ושיתופי פעולה. טלי הציגה את חייה ופועלה של מאיה בן דוד ז"ל וסיפרה על אישיותה הכובשת ומחויבותה למורינגה האורגנית, ואיילה סיפרה על ריש לקיש ובעיקר על "מאדמה לאדם", מיזם חברתי להצלת מזון שהקימה בעקבות המלחמה, בו לוקחים חלק מעגלים שונים של חקלאים, מתנדבים, אנשים מובילים מתחום הקולינריה ועוד.

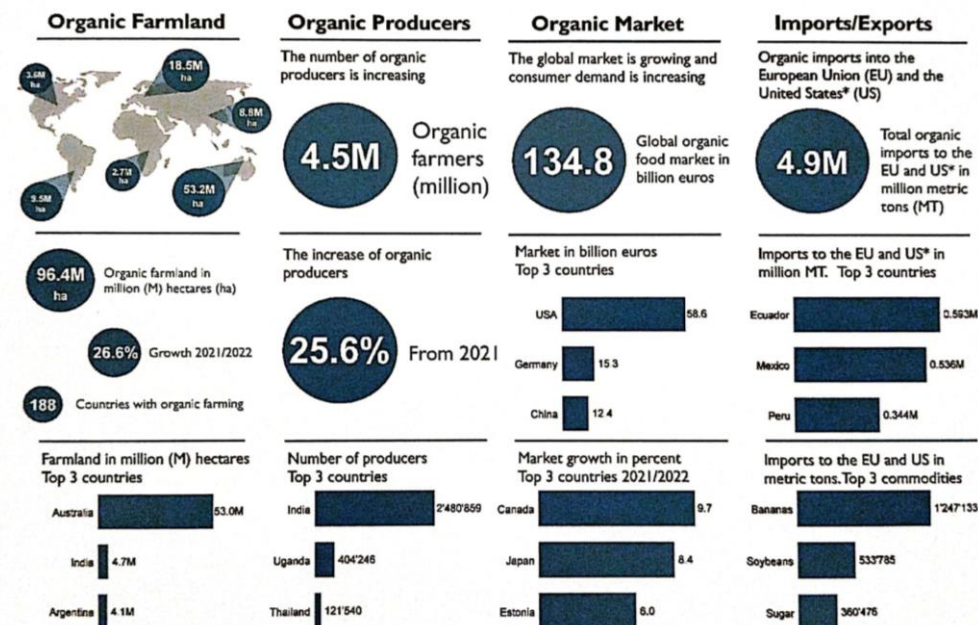

התפתחות התנועה האורגנית ברחבי העולם

גם השנה, זו השנה ה-25, מכון המחקר השווייצרי FIBL לחקלאות אורגנית הוציא ספר סטטיסטיקות על חקלאות ויצרנות אורגנית, המחולק לפי נושאים ועל פי איזורים גיאוגרפיים [The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trand 2024](#). לפניכם מספר נתונים מהספר ומהרצאות השונות בכנס:

- בשנת 2022 נרשמה עליה של 26% בשטחים האורגניים ברחבי העולם, לעומת השנה שקדמה לה.
- האיחוד האירופי הכריז על יעד ובו עד שנת 2030 25% משטחי החקלאות באיחוד יהיו אורגניים, וכנון להיום כל 27 מדינות האיחוד הציבו יעד לקידום החקלאות האורגנית בשטחם.
- נכון להיום מעל 10% שטחים אורגניים באיחוד האירופי הינם אורגניים, לעומת פחות מ-1% בישראל.
- המדינה ובה השטחים האורגניים הנרחבים ביותר היא ליכטנשטיין, ובה 46% מהשטחים החקלאיים הינם אורגניים.
- המדינה ובה נתח השוק האורגני הינו הגדול ביותר היא דנמרק, והוא מהווה כמעט 13% מהשוק. אחת הסיבות לכך היא פרויקט לאומי להזנה ציבורית בבתי ספר, בתי חולים ומוסדות ציבור. כחלק מהתכנית 90% מהמזרכים בהזנה הציבורית במוסדות עיר הבירה קופנהגן הינם אורגניים.
- בשנת 2022 בארצות הברית 6% מכלל המכר בשוק המזון היה אורגני, ומתוך התוצרת הטרייה כמעט 15%: זאת לעומת ישראל ובה כ-1.5% מכלל המכר בשוק הינו אורגני (הערכה). בשנת 2023 החליטה ממשלת ארה"ב להשקיע לא פחות מ-60 ביליון יורו בתוכניות שונות לקידום האורגני, המתמקדות ברווחת בעלי חיים, אמינות ואכיפה, חיזוק שרשרת אספקת המזון והגדלת השוק.
- ביפן הממשלה מקדמת מודל של כפרים אורגניים כחלק מתכנית ליצירת מערכות מזון מקיימות, בגישה הוליסטית אזורית המעודדת חקלאים ועסקים מקומיים לעבור הסבה לאורגני. נכון להיום 91 רשויות מקומיות שותפות לפרויקט, והיפנים שואפים ל-200 רשויות עד שנת 2030.
- בוויאטנם בשנת 2024 הציבו יעד להכפלת השימוש בדשנים אורגניים כתחליף לדשנים כימיים קונבנציונלים בחקלאות שאינה אורגנית, לעומת השימוש שנרשם בשנת 2022.
- בקניה שבאפריקה השקיעו ארגונים מקומיים בליווי מכון המחקר השווייצרי FIBL בפרויקט לקידום מודעות אורגנית על ידי שיתוף פעולה עם משפיענים ופעילות נרחבת ברשתות חברתיות.
- בדרום קוריאה שיתפו כי אחת לחודש הצבא מקבל אספקה של אוכל אורגני, ואישה לפני לידה מקבלת משלוח של מזון אורגני.

Organic Agriculture Worldwide 2022

מתוך הספר השנתי של מכון FIBL: סטטיסטיקות על חקלאות ויצרנות אורגנית בעולם נכון לשנת 2022:

מה מעסיק את התנועה האורגנית?

מנושאי ההרצאות שעולים מדי שנה אפשר להבין היכן האתגרים, ההזדמנויות והנושאים הבוטחים בתנועה האורגנית העולמית. לפניכם כמה מהנושאים מרכזיים שעלו לסדר היום:

- **חקלאות מקיימת, מחדשת, ואגרו-אקולוגיה:** תחרות או משפחה הרמונית גדולה? השאלה נידונה לא רק בהרצאות ופאנלים אלא גם בשיחות ופגישות שנכחנו בהם. ראינו גישות שונות לנושא – מתחושה של איום על התנועה האורגנית ועד שיתופי פעולה נרחבים.
- בהקשר זה או אחר, **החשש מ-Greenwashing באיחוד האירופי הולך ועולה.** הוצג תהליך חקיקה שנמצא בתהליך ומטרתו להגן על הצרכן ולעודד שקיפות ע"י **רגולציה בנושא שימוש ב"טענות ירוקות"** בשיווק מוצרים, למשל שימוש בטענה לאיזון בפליטות פחמן והצגת מוצר באור חיובי שלא בהתבסס על עובדות מוצקות. דובר גם על השפעות החקיקה על התנועה האורגנית וה"טענות הירוקות" בהן אנו משתמשים לפרסום.
- **שינויים בחקיקה האירופית בנושא הנדסה גנטית:** הקלות רגולטוריות חדשות באיחוד האירופי, שלא יצריכו סימון NGT (New Genomics Techniques) כרכיבים מהונדסים גנטית על כלל המוצרים בשרשרת האספקה, מאיימות על התנועה האורגנית כ-GMO free משום שלא יתאפשר לחקלאים, יצרנים וצרכנים מידע לגבי נוכחותם בזרעים או מזון. התנועה האורגנית האירופית בהובלת ארגון IFOAM EU עוסקים רבות **בעבודת לובי בנושא NGTs**.
- **מוצרים מהחי בתנועה האורגנית:** בתערוכה ראינו (וטעמנו) שלל חלבונים צמחיים Plant Based Proteins, מוצר עם שימוש נרחב בתעשיית תחליפי הבשר. העיסוק בנושא הופיע גם בכנס בהרצאה שהעלתה בספק את המקום של גידול בע"ח בתנועה האורגנית. האם בתערוכות הבאות נראה גם בשר מתורבת אורגני, או שהתנועה האורגנית תתייחס לכך כגרסה הבשרית של גידולים הידרופוניים?
- **חיזוק אמינות שרשרת המזון האורגנית:** בכנס היו מספר הרצאות בנושא Food Fraud בתחום האורגני. יו"ר ארגון הסחר האורגני האמריקאי OTA הציג את התכנית האמריקאית להגברת האמינות בשרשרת האספקה האורגנית, אותה אנו מרגישים גם בישראל בהגברת הרגולציה והפיקוח על היבוא לארצות הברית.
- **האורגני שמעבר לתקנה:** רבות מדובר על היבטים באיכות סביבה והוגנות לעובדים, שאינם כלולים בחוקים האורגניים ברחבי העולם ואינם ומפוקחים אך חשובים לאורגניות המוצר, ולהלימה עם ארבעת העקרונות של התנועה האורגנית. ארגון הגג האורגני העולמי IFOAM הציגו את תכנית **ORGANIC 3.0** שפותחה לפני מספר שנים לקידום קיימות אמיתית בחקלאות וצריכה.
- לראשונה נוסד באירוע פורום **HORECA – Hotels, Restaurants and Catering**, לקידום השימוש האורגני במלונות, מסעדות וקייטרינג, כתחום מתפתח המהווה כגורם מניע לקידום צריכה אורגנית מקומית.

פגישות ושיתופי פעולה אופציונליים

ההשתתפות שלנו בכנס נועדה לא רק להעשיר את הידע, המוטיבציה והמקצועיות של צוות הארגון אלא גם בכדי ליצור קשרים בינלאומיים ולקדם פרויקטים. לפניכם מספר כיווני פעולה ורעיונות שעלו מהכנס:

1. **מומחים לסדנה לפיתוח ויישום מדיניות אורגנית (TAIEX):** כחלק מהמאמץ שלנו לקדם תכנית אסטרטגית של משרד החקלאות לתמיכה וקידום בחקלאות האורגנית, אנו בודקים יחד עם שותפינו באגף אסטרטגיה אפשרות לארגן משלחת מומחים שיגיעו לארץ ויעבירו לעובדי משרד החקלאות ולנו סדנה בנושא בניית תכנית אסטרטגית ותוכנית פעולה אורגנית לטווח הזמן 2024-2030. לצורך כך חיפשנו ומצאנו מומחים מכל העולם.

2. שיתוף פעולה עם IFOAM: ארגון טוב השדה חבר ב-IFOAM, ארגון הגג האורגני העולמי, מזה שנים רבות. כחלק מהביקור נפגשנו עם בעלי תפקידים שונים והתוודענו לכנס השנתי של הארגון שיתקיים בחודש דצמבר בטיוואן. נפגשנו עם אחראי תחום מחקרים ב-IFOAM וכן עם רכזת תחום ההדרכה, והתוודענו לתכנית Organic Leadership Course בה נשאף להשתתף במידה ויפתח קורס שיהיה רלוונטי לנו מבחינה גאוגרפית. בנוסף, נפגשנו עם חברי הועד של IFOAM ABM הארגון האורגני הים-תיכוני לבחינת הגשת בקשת מימון מהאיחוד האירופי לפרויקט מחקר משותף. בנוסף הוזמנו לקחת חלק ב-INOFO (Organic Farmers Speaking for Themselves), ארגון החקלאים העובד תחת IFOAM, כאחד משלושת הנציגים של מדינות מהמזרח התיכון.

1. השוק והצריכה האורגנית בישראל: כחלק מהכנס פגשנו חוקרים ממכון המחקר לחקלאות אורגנית FIBL בשווייץ וממכון המחקר לחקלאות אורגנית Thuenen בגרמניה. פגשנו מומחה לשוק וצרכנות אורגנית מאיטליה, שיתפנו בפערי המידע שיש לנו בתחום ואנו מבררים אפשרות למחקר משותף. בנושא דומה, התוודענו לפרויקט של מכון FIBL - Organic Lifestyle Influencer Approach לקידום מודעות וצריכה של מזון אורגני בשוק המקומי של קניה, על ידי עבודה עם משפיענים וקידום קמפיינים במדיה. הפרויקט מבוצע עם ארגון העוסקים האורגניים הקנייתי KOAN, ואנו בקשר עם החוקרים לבחון כיוונים למקורות מימון לביצוע פרויקט דומה אצלנו בארץ.

3. אריזות מתכלות: נתקלנו בדוכן של BIO4PACK המאגד 4 חברות שונות העוסקות באריזות מתכלות – נספקים, שקיות, מדבקות, ועוד. גילינו שהיזמת של אחת החברות, TIPA, היא ישראלית. בכוונתנו ליצור איתה קשר ולהיפגש בהקדם, בתקווה לקדם רכישה משותפת של אריזות מתכלות לחברי ארגון המשווקים תוצרת טרייה ומעוניינים בכך.

4. בנק חומרי גלם: כמדי שנה טלי מיפתה בתערוכה חומרי גלם אורגניים וכשרים לעדכון בנק חומרי הגלם שמשמש אותה בליווי וסיוע ליצרנים אורגנים חברי ארגון בפיתוח מוצרים. השנה התווספו לרשימה ממתקים שונים כמו אגבה, ספקי תוספים מסין, ספקי חומרי גלם של תוצרי פירות מהאמזונס, עשבי תיבול ואבקות, שמנים ועוד.

5. חברות בארגון OPTA: Organic Processors and Traders Association – השנה בחנו הצטרפות לארגון זה ונכחנו בערב חגיגי לחברים, רובם חברות וארגוני סחר. הארגון נפגש בין פעמיים לשלוש בשנה ובמפגשים דנים בנושאים המעסיקים את התעשייה והסחר באירופה.

הידעתם? גילינו שקיימים פרחים אורגניים. תעשיית הפרחים ידועה כתעשייה עתירת חומרי הדברה המסכנים את הצרכנים בחשיפה אליהם. בתערוכה נתקלנו בפקעות אורגניות, הפרחים קטנים יותר אך כמובן נקיים משאריות חומרי הדברה.

לסיכום: הנתונים החיוביים והפרויקטים היצירתיים שראינו ברחבי העולם, המתקיימים במקביל ומניעים את העלייה בשטחי החקלאות הגדילה בשוק האורגני, מראים לנו לאן היצרנות והשוק בארץ יכולים להתקדם. חדרנו עם הרוח החיובית המנשבת בעולם ועם השראה מפרויקטים וסיפורים מעוררי השראה, המעודדים אותנו להמשיך ולפעול גם בתקופה מאתגרת זו.

לקראת תערוכת ביפאח בשנה הבאה **שתיערך בתאריכים 11-14.2.2025** נבין התכנות להקמת ביתן ישראלי משותף של עוסקים המעוניינים לקחת בכך חלק.